

Námitka promlčení

Lze-li námitku promlčení úspěšně uplatnit jen vůči existujícímu právu na plnění (pohledávce), potom pohledávky, které zanikly splněním před jejím vznesením, nelze zpětně námitkou promlčení důvodně napadnout.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 33 Cdo 2863/2010 ze dne 28.2.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně E. B., zastoupené Mgr. M.Z., advokátem se sídlem v H.K., proti žalované A. V., zastoupené JUDr. T.S., advokátem se sídlem v P., o 686.184,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 10 C 175/2008, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 23. září 2009, č. j. 30 Co 279/2009-102, tak, že rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 23. září 2009, č. j. 30 Co 279/2009-102, a rozsudek Okresního soudu v Příbrami ze dne 19. března 2009, č. j. 10 C 175/2008-64, se ruší a věc se vrací Okresnímu soudu v Příbrami k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Příbrami (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 19. března 2009, č. j. 10 C 175/2008-64, zamítl žalobu o zaplacení 686.184,- Kč s blíže specifikovaným úrokem z prodlení, rozhodl o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti. Vzal za prokázané, že manžel žalované J. V. (dále též „dlužník“ nebo „zůstavitel“) jako podnikatel ve stavebnictví uzavřel dne 11. 8. 1995 s Komerční bankou, a. s. se sídlem v Praze 1, Na Příkopě 33 (dále jen „Komerční banka“), smlouvu reg. č. 3703/95, na základě které mu byl poskytnut účelový střednědobý úvěr ve výši 600.000,- Kč na provozní a investiční potřeby. Dlužník se zavázal vrátit peněžní prostředky včetně úroků ve splátkách do 30. 6. 1999. Za účelem zajištění této pohledávky žalobkyně zástavní smlouvou č. 3703/95/NB z 16. 8. 1995 zastavila svůj spoluvlastnický podíl v rozsahu jedné poloviny na nemovitostech – konkrétně na budově, pozemku parc. a pozemku - nacházejících se v obci a katastrálním území J., zapsaných u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, katastrální pracoviště Příbram. J. V. dne 15. 11. 1995 zemřel. V průběhu dědického řízení Okresní soud v Příbrami usnesením ze dne 22. října 1996, č. j. D 1483/95-98, určil obecnou cenu majetku, tj. rodinného domku v obci O. se všemi součástmi a příslušenstvím, který měl zůstavitel se svou manželkou (žalovanou) v bezpodílovém spoluvlastnictví, představující částkou 428.856,- Kč, dále určil, že z tohoto společného majetku připadá do dědictví „vklad pozůstalé manželky“ ve výši 214.428,- Kč, a že obecná cena majetku zůstavitele je 268.699,30 Kč, pasiva činí 614.315,60 Kč, z čehož vyplývá předlužení dědictví ve výši 345.616,30 Kč. Usnesením ze dne 31. října 1996, č. j. D 1483/95-101, Okresní soud v Příbrami schválil dohodu o vypořádání dědictví po zůstaviteli tak, že žalovaná nabyla veškerý majetek a přijala odpovědnost za jeho dluhy do výše ceny nabytého dědictví, mj. i za zůstatek úvěru ve výši (k datu úmrtí zůstavitele) 607.890,60 Kč. Komerční banka uplatnila své nároky z úvěrové smlouvy vůči dědičce A. V. v řízení vedeném u Okresního soudu v Příbrami pod sp. zn. 11 C 181/99; platebním rozkazem ze dne 30. srpna 1999, č. j. 11 C 181/99-24, bylo žalované uloženo zaplatit Komerční bance částku 265.877,95 Kč. Dopisem ze dne 3. 6. 2003 Komerční banka oznámila žalobkyni, že pohledávku z úvěrové smlouvy zajištěnou zástavním právem postoupila smlouvou ze dne 28. 5. 2003 společnosti M., s. r. o. se sídlem v Praze 1. Dalším dopisem ze dne 27. 2. 2004 sdělila společnost D & I CONSULTING LIMITED, že jí společnost M., s. r. o. uvedenou pohledávku postoupila. Žalobkyně byla současně upozorněna, že zástavní věřitel hodlá uplatnit zástavní právo podle § 36 odst. 2 zákona č. [26/2000](#) Sb. a navrhnout

prodej zástavy v nedobrovolné dražbě. K vymožení částky 265.877,95 Kč s příslušenstvím navrhl dne 16. 3. 2007 společnost D & I CONSULTING LIMITED (dále též „oprávněná“) nařízení exekuce podle platebního rozkazu ze dne 30. srpna 1999, č. j. 11 C 181/99-24. Usnesením ze dne 22. března 2007, č. j. 22 Nc 5477/2005-5, Okresní soud v Příbrami nařídil exekuci podle platebního rozkazu ze dne 30. srpna 1999, č. j. 11 C 181/99-24, k uspokojení pohledávky ve výši 265.877,95 Kč s příslušenstvím za žalovanou a jejím provedením pověřil soudního exekutora Mgr. P. K. Na návrh oprávněné byla usnesením ze dne 13. srpna 2007, č. j. 22 Nc 5477/2007-32, exekuce zastavena podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. K uspokojení pohledávky ve výši 370.067,21 Kč s příslušenstvím podala společnost D & I CONSULTING LIMITED dne 29. 5. 2007 návrh na prodej zastaveného spoluvlastnického podílu žalobkyně na domu, pozemku parc. a pozemku nacházejících se v obci a katastrálním území J., zapsaných u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, katastrální pracoviště Příbram. Návrh odůvodnila tím, že dědička dlužníka (žalovaná) uhradila na dluh z úvěru 251.878,- Kč a zbývá doplatit 370.067,21 Kč na jistinu a 15 % smluvní úroky od 22. 2. 2003 do zaplacení. Usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 6. srpna 2007, č. j. 12 Nc 231/2007-84, byl nařízen prodej zastaveného spoluvlastnického podílu žalobkyně. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 19. listopadu 2007, č. j. 20 Co 607/2007-97, usnesení okresního soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Usnesením ze dne 26. února 2008, č. j. 12 Nc 231/2007-105, Okresní soud v Příbrami řízení o nařízení prodeje zástavy zastavil, neboť zástava byla se souhlasem zástavního věřitele (oprávněné společnosti) prodána a žalobkyně z výtěžku prodeje pohledávku uspokojila. Cituje § 143, § 145 a § 147 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 7. 1998 (dále jen „obč. zák.“), soud prvního stupně uzavřel, že z úvěrové smlouvy byl zavázán a oprávněn jen dlužník J. V. Zdůraznil, že občanský zákoník výslovně neupravoval způsob, jakým se zástavce může vůči osobnímu dlužníkovi domáhat náhrady toho, co za něj plnil. Podle soudu prvního stupně se jejich vztah podobá vztahu mezi dlužníkem a ručitelem (§ 550 obč. zák.), neboť zástavce stejně jako ručitel neplnil za jiného bez právního důvodu, nýbrž na základě své povinnosti plynoucí ze zástavní smlouvy. Pakliže žalobkyně jako zástavce splnila dluh za zůstavitele (zpeněžením zástavy s následnou výplatou pohledávky oprávněné), vznikla jí vlastní pohledávka za dlužníkem z titulu náhrady toho, co za něj zaplatila zástavnímu věřiteli. Jestliže dlužník zemřel, potom žalovaná, která jako jediná nabytá dědictví, odpovídá za jeho dluhy, a to pouze do výše ceny nabytého dědictví. Zaplatila-li tuto (děděním nabytou) částku věřiteli, nemohlo dojít v tomto rozsahu k přechodu práva věřitele na žalobkyni. Pokud žalobkyně uplatňovala zaplacení sporné částky z titulu „větší odpovědnosti za dluhy zůstavitele ve smyslu § 470 obč. zák.“, pak „soud tomuto návrhu nevyhověl, neboť původní věřitel rozsah odpovědnosti žalované jako jediné dědičky v civilním řízení na plnění nezpochyboval“. Námitkou, že žalovaná byla povinna plnit věřiteli z úvěrové smlouvy jako dědička zůstavitele ve větším rozsahu, než jak bylo zažalováno původním zástavním věřitelem, se soud prvního stupně nezabýval; žalovaná totiž vznesla námitku promlčení, s tím, že od konečné splatnosti úvěru, tj. od 30. 6. 1999, již uplynula čtyřletá promlčecí doba podle obchodního zákoníku. Žalobkyně neplnila za žalovanou jako za dědičku zůstavitele a z tohoto důvodu na ni nemohl přejít nárok na úhradu toho, co plnila jako zástavní dlužnice.

Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 23. září 2009, č. j. 30 Co 279/2009-102, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé a ve výroku o nákladech řízení; současně rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Ztotožnil se přitom jak s jeho skutkovými zjištěními, tak i s právním posouzením věci. Akcentoval, že podle § 143 a § 145 odst. 2 obč. zák. ve znění účinném do 31. 7. 1998 závazky jednoho z manželů vzniklé za trvání manželství nebyly předmětem bezpodílového spoluvlastnictví manželů (dále jen „BSM“) a pasivní solidarita manželů tak byla omezena jen na právní úkony týkající se věci v BSM. Smlouvou o úvěru byly peníze do BSM teprve získány. Smrtí J. V. BSM manželů zaniklo. Shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že přestože nešlo o společný závazek manželů, mohl se věřitel v souladu s § 147 odst. 1 obč. zák. domáhat uspokojení své pohledávky z majetku v BSM. Za závazek z úvěrové smlouvy tak žalovaná odpovídá jen jako dědička a nikoli proto, že by šlo o společný závazek z BSM. Na základě připomenutí závěrů vyjádřených v

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna. 2009, sp. zn. 21 Cdo 3183/2007, neshledal nesprávným postupem soudu prvního stupně, který neprováděl dokazování ke zjištění rozsahu a hodnoty zůstavitelova majetku, neboť žalovaná u jednání dne 19. 3. 2009 vznesla důvodně námitku promlčení pohledávky z úvěrové smlouvy. Připustil, že zástavní dlužník plní za osobního dlužníka, a vzniká mu proto vlastní pohledávka na náhradu toho, co za osobního dlužníka věřiteli plnil. Právo na náhradu vzniká zástavnímu dlužníkovi okamžikem poskytnutí plnění věřiteli a promlčuje se v obecné tříleté promlčecí době, která začíná běžet ode dne uspokojení pohledávky věřitele; dlužníku zůstávají vůči zástavnímu dlužníku zachovány všechny námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli včetně námitky promlčení. Podle § 391 odst. 1 a § 397 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“), je promlčecí doba u práva na zaplacení pohledávky ze smlouvy o úvěru čtyřletá a běží od okamžiku, kdy právo mohlo být uplatněno u soudu. Jelikož úvěr byl splatný 30. 6. 1999, mohl věřitel pohledávku z tohoto titulu uplatnit u soudu poprvé dne 1. 7. 1999 a promlčecí doba tak uplynula 1. 7. 2003. Jestliže žalobkyně dne 27. 12. 2007 zástavnímu věřiteli plnila, stalo se tak v době, kdy pohledávka z úvěrové smlouvy byla promlčena, přičemž tuto námitku mohla vůči zástavnímu věřiteli vznést např. v řízení, ve kterém se domáhal zpeněžení zástavy. Žalovaná tedy důvodně vznesla námitku, že pohledávka zástavního věřitele v době, kdy byla žalobkyní zaplacená, byla promlčena, přičemž námitku promlčení neshledal v rozporu s dobrými mravy.

V dovolání, jehož přípustnost žalobkyně (dále též „dovolatelka“) dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), odvolacímu soudu vytyká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení. Není srozuměna s tím, že se soudy odmítly zabývat její námitkou, že reálná (tržní) hodnota dědictví byla vyšší, než jak byla zjištěna v dědickém řízení, a tedy zabránily tomu, aby svou pohledávku mohla uplatnit po žalované. Znalecký posudek o ceně nemovitosti (domu v O.) zajistili dědici, kteří měli zájem na tom, aby jeho hodnota byla určena co nejnižší, a to se zřetelem k výši dědické daně a odměně pověřeného notáře. Nelze pominout, že zůstavitel krátce před svou smrtí získal úvěr ve výši 600.000,- Kč a tyto finanční prostředky, popř. za ně zakoupený materiál, měly být zohledněny v dědickém řízení. Skutečná hodnota dědictví tak představovala částku 1.400.000,- Kč. Až do její výše měla žalovaná odpovídat za dluhy zůstavitele. Nesprávným je podle dovolatelky napadené rozhodnutí taktéž proto, že spočívá na závěru, že závazek jednoho z manželů, který se souhlasem druhého manžela podnikal, není závazkem jim společným. BSM manželů Vaňkových nebylo zúženo, a proto používal-li zůstavitel při podnikání společný majetek se souhlasem manželky, musely se i dluhy stát součástí BSM. Z tohoto důvodu nešlo o výlučný dluh zůstavitele, nýbrž o závazek zatěžující bezpodílové spoluvlastnictví manželů. Odvolací soud chybně přihlédl k námitce promlčení vznesené žalovanou v situaci, kdy podle § 170 odst. 2 obč. zák. zástavní právo promlčením pohledávky nezaniká a zástavní věřitel se může domáhat uspokojení prodejem zástavy. Zdůrazňujíc, že jako zástavní dlužník měla povinnost plnit za osobního dlužníka i poté, co došlo k promlčení práva na zaplacení úvěru, žalobkyně namítá, že úhradou pohledávky zástavnímu věřiteli nabyla vlastní (novou) pohledávku za žalovanou, která není promlčena. Se zřetelem ke znění § 170 odst. 2 obč. zák. nelze přisvědčit námitce, že mohla v řízení o zpeněžení zástavy úspěšně namítat promlčení práva na zaplacení dluhu. Za neakceptovatelný považuje rovněž závěr, že námitka promlčení, kterou v dané věci uplatnila žalovaná, neodporuje dobrým mravům.

Žalovaná navrhla dovolání žalobkyně zamítnout.

Podle § 236 odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 (čl. II. bod 7. zákona č. [404/2012](#) Sb., dále jen „o. s. ř.“), lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a odvolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve

věci samé po právní stránce zásadní význam. Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [odstavec 1 písm. c)] zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky promlčení práva zástavního dlužníka, který po smrti osobního dlužníka uhradil jeho dluh z úvěrové smlouvy, na náhradu toho, co zaplatil na základě vlastní povinnosti ze zástavní smlouvy. Řešení této otázky bylo totiž určující pro rozhodnutí soudů obou stupňů.

Podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Při řešení uvedené právní otázky dovolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudy obou stupňů, neboť v případě dovolání přípustného podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr o skutkovém stavu nezpochybnitelný (srovnej § 241a odst. 3 o. s. ř.).

Manžel žalované J. V., podnikající ve stavebnictví, uzavřel dne 11. 8. 1995 s Komerční bankou smlouvu č. 3703/95, na základě které mu byl poskytnut účelový střednědobý úvěr ve výši 600.000,- Kč, jež se zavázal vrátit ve splátkách do 30. 6. 1999. V době uzavírání úvěrové smlouvy podle § 143 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 7. 1998 (dále jen „obč. zák.“), bylo v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů vše, co mohlo být předmětem vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy sloužily osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka. Odborná literatura (Češka, Z., a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. Praha: Panorama, 1987, díl I., s. 528, Dvořák, J., Majetkové společenství manželů. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 108 a násl.) i soudní praxe (k tomu srovnej např. Zhodnocení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpj 86/71, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 42/1972) již dříve dospěly k závěru, že společné pohledávky a dluhy, natož závazky jednoho z manželů (jeden z manželů např. uzavřel vlastním jménem smlouvu o půjčce – srovnej rozhodnutí z 28. listopadu 1969, sp. zn. 8 Cz 36/69, uveřejněném pod R 57/1970 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) vzniklé v souvislosti s nabytím věcí tvořících masu BSM ve smyslu § 143 a § 147 obč. zák. netvořily předmět bezpodílového spoluvlastnictví. Aby nebylo věřiteli znemožněno uspokojit svou pohledávku vzniklou za trvání manželství jen za jedním z manželů, zákon umožňoval, realizovat ji při výkonu rozhodnutí i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů (§ 147 obč. zák.). Takový postup byl důsledkem argumentace, podle které neexistují-li v bezpodílovém spoluvlastnictví podíly každého ze spoluvlastníků (až do 31. 7. 1998 zákon rozlišoval spoluvlastnictví podle § 136 odst. 2 obč. zák. na podílové a bezpodílové) na společné věci, pak by se věřitel při vymáhání své pohledávky vzniklé jen vůči jednomu z manželů za trvání manželství nemohl omezit jen na podíl tohoto manžela na společném majetku. Ve vztahu k věřiteli nešlo u druhého manžela, který nebyl dlužníkem, o jeho osobní závazek. Tento manžel však byl povinen strpět, aby věřitelova pohledávka byla při výkonu rozhodnutí uspokojena i z majetku, který patří do bezpodílového spoluvlastnictví obou manželů (viz Češka, Z., a kolektiv. Občanský zákoník. Komentář. Praha: Panorama, 1987, díl I., s. 518). Ve světle shora podaného výkladu je tak správný dílčí úsudek odvolacího soudu, že závazek J. V. vrátit peníze získané smlouvou o úvěru byl jeho osobním závazkem, neboť z této smlouvy byl zavázán sám a nikoli také žalovaná. Pohledávku Komerční banky za J. V. zajistila žalobkyně smlouvou č. 3703/95/NB z 16. 8. 1995, kterou dala do zástavy svůj spoluvlastnický podíl v rozsahu jedné poloviny na budově,

pozemku parc. a pozemku, nacházejících se v obci a katastrálním území J., zapsaných u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, katastrální pracoviště Příbram. Smrtí J. V. (15. 11. 1995) bezpodílové spoluvlastnictví manželů zaniklo (§ 148 odst. 1 obč. zák. a § 22 odst. 1 zákona č. [94/1963](#) Sb., o rodině ve znění do 31. 7. 1998), a tak k 1. 8. 1998 nemohlo dojít k jeho přeměně na společné jmění manželů (čl. VIII. bodu 2. věty druhé zákona a čl. VIII. bod 5. zákona č. [91/1998](#) Sb.), a to i se zřetelem k usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 22. října 1996, č. j. D 1483/95-98, jímž v rámci dědického řízení bylo rozhodováno o vypořádání zaniklého bezpodílového spoluvlastnictví. Usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 22. října 1996, č. j. D 1483/95-98, byla určena obecná cena majetku, který měl zůstavitel s žalovanou v bezpodílovém spoluvlastnictví (428.856,- Kč), bylo rozhodnuto o tom, že z tohoto společného majetku připadá do dědictví „vklad pozůstalé manželky“ ve výši 214.428,- Kč, a že se žalovaná stává výlučnou vlastnící blíže označených nemovitosti v k. ú. O., mimo jiné rodinného domu. Současně byla určena obecná cena majetku zůstavitele, výše pasiv a předlužení. Usnesením ze dne 31. října 1996, č. j. D 1483/95101, Okresní soud v Příbrami schválil dohodu o vypořádání dědictví, podle které veškerý (blíže vyjmenovaný) majetek zdědila žalovaná jako manželka zůstavitele, která převzala odpovědnost za dluhy, mimo jiné za nesplacený úvěr ve výši 607.890,60 Kč. Platebním rozkazem Okresního soudu v Příbrami ze dne 30. srpna 1999, č. j. 11 C 181/99-24, bylo žalované uloženo zaplatit Komerční bance částku 265.877,95 Kč. Podle sdělení Mgr. T.R., advokáta v pořadí druhého postupníka (D & I CONSULTING LIMITED) ze dne 17. 7. 2007, byla pohledávka přiznaná shora uvedeným platebním rozkazem ke dni 17. 5. 2007 uhrazena. K uspokojení zbývající části pohledávky ze smlouvy o úvěru č. 3703/95 ve výši 370.067,21 Kč s příslušenstvím podala společnost D & I CONSULTING LIMITED dne 29. 5. 2007 návrh na prodej zastaveného spoluvlastnického podílu žalobkyně na domu, pozemku parc. a pozemku nacházejících se v obci a katastrálním území J., zapsaných u Katastrálního úřadu pro Středočeský kraj, katastrální pracoviště Příbram. K návrhu D & I CONSULTING LIMITED Okresní soud v Příbrami usnesením ze dne 6. srpna 2007, č. j. 12 Nc 231/2007-84, nařídil prodej této zástavy. Krajský soud v Praze usnesením ze dne 19. listopadu 2007, č. j. 20 Co 607/2007-97, usnesení okresního soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Usnesením ze dne 26. února 2008, č. j. 12 Nc 231/2007-105, Okresní soud v Příbrami řízení o nařízení prodeje zástavy zastavil, neboť zástava byla se souhlasem zástavního věřitele (oprávněné společnosti) prodána a žalobkyně z výtěžku prodeje dne 27. 12. 2007 pohledávku uspokojila. Žalovaná u jednání před soudem prvního stupně dne 19. 3. 2009 vznesla námitku promlčení pohledávky vyplývající ze smlouvy o úvěru.

Již v usnesení ze dne 13. prosince 2007, sp. zn. 21 Cdo 314/2007, Nejvyšší soud vysvětlil, že právo (nárok na uspokojení ze zástavy) vzniká dnem, v němž je zástavní věřitel podle hmotného práva oprávněn požadovat, aby zajištěná pohledávka byla uhrazena z výtěžku získaného zpeněžením zástavy. Takový okamžik nastává – jak vyplývá zejména z ustanovení § 151a odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 12. 2000) a § 151f odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném od 1. 1. 1992 do 31. 8. 1998) a podle nyní platné právní úpravy zejména z ustanovení § 152 a § 165 odst. 1 obč. zák. – tehdy, jestliže dlužník zajištěnou pohledávku řádně a včas (tj. v době, v níž měl být podle dohody, právního předpisu nebo rozhodnutí dluh odpovídající zajištěné pohledávce dlužníkem splněn) nesplnil, tedy – řečeno jinak – marným uplynutím doby splatnosti zajištěné pohledávky.

Ustanovení § 579 odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném ke dni vzniku práva na uspokojení ze zástavy - tj. k 1. 7. 1999, v němž platí dosud) určuje, že smrtí dlužníka povinnost nezanikne, ledaže jejím obsahem bylo plnění, které mělo být provedeno osobně dlužníkem.

Podle § 151a odst. 1 obč. zák. (ve znění účinném ke dni vzniku práva na uspokojení ze zástavy) zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství tím, že v případě jejich řádného a včasného nesplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené; zástavní právo se vztahuje na zástavu, její příslušenství a přírůstky, avšak z plodů jen na ty, které nejsou oddělené.

Z ustanovení § 151f odst. 1 obč. zák. (v témže znění) vyplývá, že není-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, může se zástavní věřitel domáhat uspokojení ze zástavy, a to i tehdy, když zajištěná pohledávka je promlčena.

V rozsudku uveřejněném pod číslem 16/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyšší soud formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož zástavní právo má akcesorickou povahu, kterou je třeba chápat jen ve vztahu k zajištěné pohledávce, nikoliv k osobě dlužníka. Nezaniká-li smrtí dlužníka povinnost plnit (s výjimkou případu uvedeného v ustanovení § 579 odst. 1 obč. zák.), nezaniká ani zajištění pohledávky věřitele dlužníka včetně zástavního práva. Na tomto závěru nic nemění ustanovení § 470 odst. 1 obč. zák., podle něhož dědic odpovídá do výše ceny nabytého dědictví za přiměřené náklady spojené s pohřbem zůstavitele a za zůstavitelovy dluhy, které na něj přešly zůstavitelovou smrtí, neboť toto ustanovení upravuje odpovědnost dědiců za zůstavitelovy dluhy, a nikoliv přechod dluhů na ně; nelze proto z něho ani dovozovat, že by smrtí dlužníka zanikaly jeho dluhy, jestliže převyšují cenu nabytého dědictví, a ani to, že se vztahuje na jiné osoby než dědice. V této souvislosti odkázal na závěr dřívější soudní praxe, podle něhož na uplatnění pohledávky zajištěné třetí osobou (například ručením, zástavním právem apod.) nemají vliv skutečnosti, že dlužník zemřel a že tu není nikdo, kdo by za jeho dluhy odpovídal, popřípadě že jeho dědici odpovídají za dluhy jen do výše ceny nabytého dědictví (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 1973, sp. zn. 1 Cz 78/72, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 62/1973).

Jestliže podle § 151f odst. 1 obč. zák. (ve shora citovaném znění) se zástavní věřitel mohl domáhat uspokojení ze zástavy, a to i tehdy, když zajištěná pohledávka je promlčena, nelze žalobkyni vyčítat, že poté, co jí zástavní věřitel oznámil úmysl uskutečnit prodej jejího spoluvlastnického podílu k nemovitostem a následně podal návrh na soudní prodej zástavy, v součinnosti s ním spoluvlastnický podíl prodala a z výtěžku prodeje uhradila úvěrovou pohledávku. Podle závěrů vyjádřených v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 29 Odo 1343/2006, platí, že uhradí-li zástavní dlužník z titulu zástavního práva váznoucího na majetku v jeho vlastnictví za osobního dlužníka zástavnímu věřiteli zajištěnou pohledávku nebo přivede-li zánik zástavního práva tím, že složí cenu zástavy, a není-li zde jiné dohody mezi ním a osobním dlužníkem, má právo domáhat se v rozsahu takové úhrady vůči osobnímu dlužníku vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 454 obč. zák.; zástavní dlužník zaplacením pohledávky zajištěné zástavou nevstupuje do postavení věřitele v původním závazkovém vztahu, ale vzniká mu vlastní (nová) pohledávka.

Na tomto místě je potřeba se zabývat otázkou, jaký význam má námitka promlčení práva na plnění ze závazkového vztahu založeného smlouvou o úvěru, vznesená dědičkou zůstavitele (žalovanou) vůči zástavnímu dlužníkovi (žalobkyni) až v řízení, jehož předmětem je požadavek na nahrazení toho, co tento zástavní dlužník uhradil na (úvěrový) dluh zůstavitele zástavnímu věřiteli.

Institut promlčení směřuje k tomu, aby se po uplynutí určité doby vyloučila možnost právo vynutit (srovnej Švestka, J., Češka, Z., Chyský, J., Promlčení a prekluze v čs. právním řádu. Praha: Orbis. 1967, s. 31). Uplyne-li zákonem přesně stanovený čas (promlčecí doba) a subjekt, jemuž svědčí právo na plnění, toto právo nevykonal (neuplatnil) podáním žaloby u soudu, toto právo se promlčí (vzniká tzv. promlčené právo). Právo na plnění přitom nadále existuje, přičemž povinný subjekt zůstává i nadále povinným splnit svou povinnost, závazek, dluh odpovídající promlčenému právu. Naproti tomu oprávněnému subjektu zůstává i nadále zachováno jeho promlčené právo (viz tamtéž s. 63). Uplynutí určité doby provázené včasným nevykonáním práva ze strany oprávněného subjektu u příslušného orgánu má (...) za následek, že povinnému subjektu (...) vzniká nové oprávnění, které mu z původního obsahu existujícího právního vztahu nevyplýválo (...). Při výkonu práva před příslušným orgánem (např. před soudem, rozhodci, administrativním orgánem atp.), pak povinný subjekt může s úspěchem namítat promlčení a tak zbavit promlčené právo nároku. Námitka promlčení směřuje tedy přímo proti nároku promlčeného subjektivního práva. Tím ovšem zároveň směřuje i proti

subjektivnímu právu samotnému, resp. vůbec proti celému právnímu vztahu (shora uvedené dílo s. 66). Promlčením subjektivního práva vzniká povinnému subjektu v první řadě právo namítat promlčení a tak způsobit zánik nároku, který toto subjektivní právo provází (tamtéž s. 69). Uplatněním námitky promlčení příslušný orgán nemůže oprávněnému subjektu promlčené právo přiznat a to z toho důvodu, že uskutečněním námitky promlčení došlo k zániku nároku (právo se tak stalo nevynutitelným - nežalovatelným - tamtéž s. 74); subjektivní právo oprávněného subjektu (...) nezaniká, nýbrž trvá dále.

Má-li podle § 559 odst. 1 obč. zák. splnění za následek zánik dluhu, tj. povinnosti dlužníka poskytnout věřiteli dohodnuté plnění, a zároveň zánik pohledávky věřitele, tj. práva na toto plnění, pak dojde-li k zániku dluhu splněním (jedno zda plněním poskytnutým osobním dlužníkem či dlužníkem zástavním) před okamžikem vznesení námitky promlčení, nemůže taková námitka vyvolat zákonem zamýšlené účinky promlčení, tj. oslabení (zaniklého) práva na plnění. Uvedený závěr se tak prosadí i v této souzené věci, neboť námitku promlčení vznesla žalovaná dne 19. 3. 2009, a směřovala ji vůči právu zástavního věřitele na plnění z úvěrové smlouvy, které uspokojila zástavní dlužnice (žalobkyně) již dne 27. 12. 2007. Lze-li námitku promlčení úspěšně uplatnit jen vůči existujícímu právu na plnění (pohledávce), potom pohledávky, které zanikly splněním před jejím vznesením, nelze zpětně námitkou promlčení důvodně napadnout. Sluší se poznamenat, že v souzené věci soudy při posuzování důvodnosti námitky promlčení ponechaly stranou, že žalobkyně se domáhala zaplacení jí nově vzniklého (regresního) práva, které se promlčuje samostatně.

Poněvadž námitka promlčení práva na zaplacení dluhu zůstavitele z úvěrové smlouvy nemohla způsobit oslabení (nežalovatelnost) práva na plnění, které zaniklo splněním před jejím uplatněním, spočívá rozhodnutí odvolacího soudu na nesprávném právním posouzení věci, a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tak byl uplatněn důvodně.

Žalobkyni se tak prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu a jeho obsahovaného vymezení podařilo zpochybnit správnost rozsudku odvolacího soudu. Nejvyššímu soudu tudíž nezbylo než napadený rozsudek podle § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušit. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Příbrami k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.). Se zřetelem k důvodu, z jakého bylo napadené rozhodnutí zrušeno, se dalšími dovolacími námitkami již nezabýval.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)